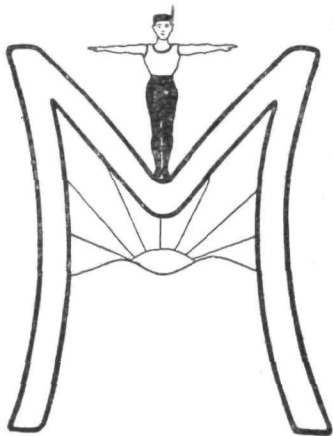

LADISLAV OGOREK:

Franc Levec.

Ob sedemdesetletnici njegovega rojstva.

arsikdo je med vami, ki je že videl moža, katerega ime smo napisali na čelo tem vrsticam. — Dolgo vrsto let je obiskoval naše ljudske šole, da se je prepričal, kako se ti, slovenska mladina, učiš, kako napreduješ v telesnem in duševnem oziru. — Prijazen mož, ljubezniv v besedi, dober in blag v dejanju, s cvetko v levi gumbnici, visoko in vsestransko izobražen, bridko izkušan v borbi življenja — to je Franc Levec, c. kr. deželni šolski nadzornik in dvorni svetnik v pokoju.

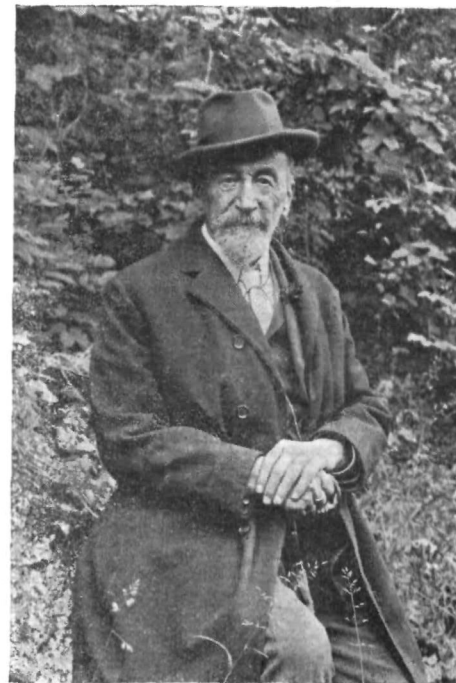
Rojen je bil dne 4. julija 1846. l. pri Florijančku na Ježici h. št. 12 poleg Ljubljane.

Svoja mlada leta je preživel v Radomlju na Gorenjskem in Pod Rožnikom v Ljubljani, odkoder je obiskoval ljudske in srednje šole. Pot ga je l. 1867. privedla na Dunaj na visoke šole, ki jih je dovršil l. 1871. — Kot domači učitelj v odlični ameriški rodovini je prepotoval mnogo sveta. L. 1874. je prišel za namestnega srednješolskega učitelja v Gorico, odtam pa na realko v Ljubljano, kjer je poučeval do leta 1901., ko je bil imenovan za ravnatelja c. kr. učiteljišča v Ljubljani. Dve leti pozneje je bil imenovan za deželnega šolskega nadzornika, l. 1913. pa je postal dvorni svetnik, odlikovan od presvetlega cesarja z viteškim redom železne krone III. razreda. Od meseca februarja letošnjega leta živi v stalnem pokoju v Ljubljani. Omeniti je še, da je bil že l. 1886. imenovan za okrajnega šolskega nadzornika v okraju Radovljiškem; ta posel je pozneje z enako vestnostjo in z odličnimi uspehi opravljal v mestu Ljubljani.

V tem okviru se je gibalo njegovo dela in sadov polno življenje. Bil je znanec in prijatelj vsem znamenitim slovenskim možem, ki jih je izpodbujal in vnemal za narodno in prosvetno delo. Življenje in delovanje naših najboljših pesnikov in pisateljev je opisal z mojstrsko roko, kakor ne zna tega nihče drugi. Mnogo je tudi slovenskih pisateljev, ki je Levec njih spise zbral, uredil in izdal.

Njegove zasluge na šolskem polju so neprecenljive. Gotovo je 50 šol, oziroma razredov, ki jih je on ustanovil: 50 studentev vede in omike žubori po slovenski zemlji, in iz njih zajema slovenska mladina — rod za rod — duševne zaklade!

S »Slovenskim pravopisom« je določil pravila našemu jeziku, odkril njega lepoto, mnogoličnost, zvočnost in gibnost ter si tako pridobil častno ime našega zaslužnega jezikoslovca. Imenovati pa ga smemo tudi mojstra slovenskega sloga!

Deželni šolski nadzornik in dvorni svetnik Franc Levec

(Podoba s podpisom je iz leta 1900, druga podoba iz leta 1914.)

Deset let je urejal leposlovni časopis »Ljubljanski Zvon«, ki je okrog njega zbral naše najboljše pesnike, pripovedovalce in znanstvenike — do 200 prosvetnih delavcev! Levčeva moška in spretna roka je vodila toliko duševne sile — na slavo naše mile materine besede, v ponos našemu narodu! Pravtako so neminljive njegove zasluge, ki si jih je pridobil za naše leposlovje kot mnogoletni predsednik »Slovenske Matice« in za naše domovinoznanstvo kot predsednik »Muzejskega društva«.

Vsega Levčevega dela na šolskem in književnem polju ni mogoče očrtati na tem tesnem prostoru. Opozoriti hočem le slovensko mladino na tega izrednega moža. Sama naj proučuje ob svoji dobi njegovo delo, sama naj spoznava, koliko in kaj more storiti mož, ki ima glavo in srce na pravem mestu, ki z vztrajnim delom najlepše časti samega sebe in svoj ljubljeni narod!¹

Priznavajoč vse te zasluge, je Levca odlikoval presvetli cesar — kakor smo povedali že zgoraj — a občinski svet naše bele Ljubljane ga je imenoval za častnega meščana.

Naj za sklep priobčimo presrčno pesemco, ki jo je zložil četrtošolec Levec l. 1863., ko je takrat bival pri svoji stari materi Pod Rožnikom in v ondodni gorski cerkvi maši stregel. In ta pesemca — ljub pozdrav iz srečne mladosti — je:

Cerkvica.

**Cerkvica vrh goré,
cerkvica bela,
vsak dan pozdravlja te
duša vesela.*

*Zjutraj že, ko zlati
solnce planine,
srčne pozdrave ti
diham z doline.*

*Tebe čez dan oko
skrbno varuje,
srce večerne ti
vzdihe daruje.*

*Saj mi tako ljubo
gledaš z višave,
s holmca zelenega
daješ pozdrave.*

*Zvonček me tvoj budi
zjutraj iz spanja,
k delu, k pokoju spet
on mi pozvanja.*

*In če otožnost med
mir se zaplet'je,
v tebi le, cerkvica,
najdem zavetje.*

*Tvoje zavetje res
mirno, tihotno,
kak' de nemirnemu
srcu dobrotno!*

*In zato vrh goré,
cerkvica bela,
vsak dan pozdravlja te
duša vesela!*

¹ Opozarjamo na spis »Mlademu slovenskemu učenjaku v spomin« (»Zvonček« l. 1908, str. 279), kjer govorimo o njegovem sinu prof. dr. Vladimiru Levcu! Uredn.